

Rapport fra 14 dage i forrygende Kina.

Af Hans Raun Iversen – hri@teol.ku.dk

Rammerne

Sammen med min kone, sognepræst i Avedøre, Ida Kongsbak, har jeg været på en ”stor”, men tidsmæssigt kun ganske kort tur til Kina med de 1,3 milliarder mennesker fra 12. til 27. sep. 2011. Jeg var af Areopagos og Institute of Sino Christian Studies i Hongkong bedt om at stille op med en forelæsningsrække på universiteter i Shanghai. Det blev til syv forelæsninger på fire forskellige universiteter: China East Normal, hvor vi boede den første uge i det nye flotte Teacher’s Hotel, Shanghai Normal, Tongji og Fudan. Forelæsninger med efterfølgende diskussioner og store, meget flotte frokoster og middage (med fine gæstegaver) var arrangeret af universiteternes institutter for filosofi, der alle fire steder også huser religions- og kristendomsstudier. Jeg havde opstillet en liste over mulige forelæsningssemner, hvoraf de fire universiteter havde udvalgt fire forskellige, med hver deres vinkel på dels kristendommens europæisk-danske, dels religionernes internationale udvikling set i eksistentiel og/eller politisk sammenhæng suppleret med Charles Taylors sekulariseringsteori. Der var god interesse og lydhørhed for emnerne i de meget forskelligt sammensatte deltagerkredse (fra seks til 50 studerende og lærere fra alle niveauer), og diskussionerne åbnede op for mange gode sammenlignende spørgsmål. Jeg lagde selv op til at flytte fokus til Kina ved at illustrere udviklingen i Vesten med mulige paralleller til Kina. – Det var slående, at situationen for gæsteforelæsninger er akkurat den samme som i Danmark: de yngre studerende går kun til eksamensrelevant undervisning, og lærerne og de ph.d.-studerende har travlt med meget andet, så man må sno sig med enten at samle nogle håndgangne folk eller sætte forelæseren på et hold med obligatorisk undervisning – på trods af, at der alle steder havde været fornem annoncering på store posters og på nettet. Nogle forelæsninger blev optaget og lagt på nettet med det samme.

Debatterne ved forelæsningerne var dog kun én af kilderne til vores (beskedne) indsigter i det kinesiske. I det enormt velorganiserede Kina har alle professorer ”student assistents”, som de generøst stillede til rådighed til at ekskortere os på de mange rejser og timelange taxa-ture mellem universiteterne, ofte to studerende ad gangen, så vi kunne tale koncentreret med hver vores studerende i både halve og hele timer, og ofte 3-5 gange med samme studerende. På den måde fik vi – lidt uforudset – samlet et ganske stort interviewmateriale med et dusin meget forskellige studerende med meget forskellig baggrund, idet vi i samtalerne lagde vægt på at forstå de studerendes baggrund, livshistorie, uddannelsesplaner samt deres viden om og indstilling til religion og samfund i Kina. Samtalerne med de studerende blev suppleret med lignende samtaler med enkelte lærere, dog ofte kortere, plus en håndfuld rejsefæller, vi mødte undervejs. De fleste af lærerne og et par af de studerende havde erfaringer fra studieophold i Europa eller USA at sammenligne med.

Arbejdsformen fortsatte under vores sidste seks dage i Beijing, som var optaget af besøg til en række af de store kulturmindesteder (templer, paladser, den gamle by, den store mur etc.) samt kirker, idet en tidligere kollega til Wen Ge, der nu er snart ph.d. fra Renming Universitet i Beijing, Jing Zhang (Cathy), sørgede for, at vi også her hele tiden fulgtes med to (ud af fire) phd-studerende, der ikke blot fungerede som turistguider, men også som samtalepartnere undervejs. Endelig fik vi lidt supplerende perspektiv fra en familie, hvor konen, Anette, er dansk (tidligere volontør i Karagwe, hun arbejder nu med adoption) og hendes meget vidende Beijing-fødte mand, Jason, som vi besøgte den sidste dag.

Vi skylder Wen Ge (Grundtvigcenterets kinesiske ph.d.-studerende) en meget stor tak, fordi han hjalp os med at forberede og planlægge turen godt hjemmefra, herunder ikke mindst med nøglekontakter til hans venner i Shanghai og Beijing, foruden til hans kone, Kou Wei, der arbejder for Amity, i Nanjing, hvor vi tilbragte den første weekend, herunder med et besøg på Nanjing Union Theological Seminary nye store og flotte campus til søndagsgudstjeneste og bl.a. en timelang meget intensiv samtale med executive wise president Dr. Yilu Chen. I alt nåede vi at komme til fire gudstjenester: to søndagsgudstjenester på NUTS i Nanjing og (en engelsk) i Hadian kirke i Beijing, foruden to lørdag aftener til ungdoms gudstjenester i Wen Ge's protestantiske kirke i Nanjing og dåbsoplæring og lovsangsøvelser i Fengtai Church i Beijing, alle steder med kolleger eller tidligere studerende til Wen Ge som præster. Der er i Beijing seks protestantiske kirker med 5-10.000 medlemmer, der huses ved 5-10 ugentlige gudstjenester, mens der rekrutteres og døbes ca. 500 nye kristne i hver menighed pr. år.

De første fire dage fik vi prøvet Shanghais ulidelige varme (op til 35 grader) og forurening. Wen Ge's datter Aining på syv fik efter turen til Europa i sommer skældud af sin lærer, fordi hun tegnede himlen blå, hvortil hun svarede, at det er den altså i Danmark. Men man skal ikke modsige en kinesisk lærer, der aldrig har set en blå himmel! Lidt mere himmel og skyer var der i Beijing og ikke mindst uden for byen under besøget på den kinesiske mur. Den første lørdag aften begyndte det at regne i Nanjing og siden var vejret helt ideelt, godt 20 grader, let sol og fin vind, især i de seks dage i Beijing. Så også på vejrfrenten var rammerne gode.

Vi, især Ida, har selvfølgelig – ud over opsnapet viden gennem årene – prøvet at læse op på historie m.m. forud – foruden de sædvanlige rejsebøger. Men at gøre sig klog på Kina efter 14 dage svarer til at udtale sig generaliserende om Sydamerika, Nordamerika og Europa efter et kort besøg i fx Danmark. Derfor er dette her kun en lille rejseberetning med nogle få subjektive indtryk. Under alle omstændigheder er vores erfaringer begrænset til tre storbyer – vi besøgte ikke provinsen eller landlige områder, hvor halvdelen af befolkningen bor under helt anderledes forhold. Det var et bevidst fravalg, for vi havde en invitation fra en tidligere gæstestuderende.

Endelig skal nævnes en sidste vanskelighed i rammebetingelserne. Selv om Ida studerer kinesisk til den lille guldmedalje, hjælper det os ikke meget. Og engelsk er selvsagt lige så svært for kineserne, som kinesisk er for europæere. Under halvdelen af de studerende, præsterne og lærerne taler engelsk på et rimeligt fungerende niveau, selv om engelsk længe har været promoveret i skolen – nu fra anden klasse. Vi mødte ikke en taxichauffør, der kunne hverken læse, forstå eller tale så meget som et ord på engelsk, selv om de fleste af dem er meget unge. Oftest måtte en lærer oversætte eller opsummere ved forelæsningerne. Selv te og øl kan det, også med en parlør, være svært at få bestilt i en almindelig butik. Det er ganske enkelt svært at knække koden, alt i Kina foregår på kinesisk og det er et meget anderledes tegnsprog, så de øjensynligt ret få, der kan engelsk på et rimeligt niveau, vil gerne benytte lejligheden til at tale engelsk, for de har absolut ikke mulighed for det til dagligt. De store ledere, som rektoren på NUTS, smiler somme tider, når vi siger noget på engelsk, men siger ikke selv et ord, den slags har man folk til i form af en ung lærer, der flittigt fungerer som tolk begge veje.

Kinas historie og udvikling

De tre byer, vi besøgte, har mellem 25 og 10 millioner mennesker. Shanghai er antageligt verdens største, gennemført moderne metropol, hvis man ser på den uendelige mængde af kolossalt høje skyskrabere og den flot fungerende infrastruktur med metroer og fire-seks-sporede motorveje i 3-4 lag ind gennem hele

byen – foruden et utal af busser og taxaer. I sammenligning hermed er New York en provinsby og København er ren landsby. Nanjing og Beijing står ikke tilbage for Shanghai, selv om de er lidt mindre i størrelse og lidt anderledes i stil, teknologi og organisation. Beijing er præget af, at den er hovedstad. Men hvert sted er alt meget gennemført og velfungerende. Det gælder, så vidt vi oplevede det, også m.h.t. organisation, overholdelse af aftaler, præcision og det allerbedste udstyr til internet og Power Points og resten af det teknologiske ræs. Alt fungerer bare. Universiteterne er hypermoderne og udstyrede med lokaler og faciliteter et godt stykke over dansk standard – og det samme synes at være tilfældet med mange andre offentlige (og private) institutioner. Et filosofisk institut på 14. etage i et palæagtigt højhus med 10 meter til loftet er ganske imponerende. Det samme er rækken af store fotostater af alle de vestlige filosoffer, som mange går meget højt op i.

Den stærke fornemmelse, man efterlades med, er, at intet er umuligt på det tekniske og organisatoriske plan i Kina, hvor man har snart 3000 års erfaring med at få store ting til at fungere – ved at én (eller nogle få) bestemmer, mens tusinder og millioner af mennesker, så udfører projektet som bestemt ovenfra. Motoren har altid været standsforskellen mellem høj og lav, det er den også i det nye Kina, der har verdensrekord i at have mange meget unge millionærer. I et nu 100 procent markedsøkonomisk Kina satses der stærkt på de rige, som sætter standarden, som reklamerne og resten appellerer til. Også på den måde er Kinas fagre nye verden et Europa med meget mere turbo på alle turbiner. Først i 1918 fik man et folkeligt gangbart skriftsprog, så i breddeudviklingen er det gået meget hurtigt. I dag synes alle at kunne læse, kinesisk vel at mærke. Shanghai har på godt 30 år taget samme udvikling som København gennem 300 år – og er nået meget længere – og er 20 gange større. Det er sket på trods af, men også til dels i kraft af det autoritære system. Vore students assistents reagerede straks på vore mindste ønsker, men de skulle hele tiden lige først "call my professor", så der er styr på det frie initiativ og anarkiet.

Der findes øjensynligt kun ganske få fejlinvesteringer og "hvide elefanter" i Kina, selv om mange sætter spørgsmålstegn ved det meget flotte byggeri og de fornemme standarder i livsstil og serviceniveau blandt eliten i et land, hvor det er enorm stor forskel mellem en procentuelt lille elite, en ganske stor mellemklasse og en endnu større underklasse af fattige og meget fattige, der lever i udsatte omgivelser, skjult i storbyerne og delvis isoleret i provinsen. Nogle siger, at rammerne har slugt alt for mange penge i forhold til midlerne til drift på universiteterne. Andre peger på, at kapitalismen medfører ødelæggende korrupsion og materialisme. Atter andre peger på, at forureningen kan få uforudsigelige følger i kommende generationer. Og det hele er sikkert ganske sandt i et eller andet omfang.

De fattige så vi næsten ikke – de er ikke særligt synlige i gadebilledet og det er vanskeligt at finde de slumområder, man ellers kender fra verdens storbyer. Her er der styr på det hele, også på de fattige. Gæstearbejderne fra fjerne provinser er stuvet bort i skjulte bebyggelser, og alt, der ser miserabelt ud, bliver revet ned og erstattet med skyskrabere. På den måde kan man som overklasse overalt gå "i fred" – der er meget få tiggere og påtrængende plattenslagere. Men pludselig kommer der et lille stykke "afrikansk" bybillede med en lille mand på en stor cykel med tre meter et eller andet skrammel på bagagebæreren. Lidt ubehageligt er det med de ret mange unge kvinder, der sidder med (lånte) babyer ved universitets-metrostationerne for at sælge falske id-kort til folk, der gerne vil billigere med toget (det koster ellers kun 2 jian, eller 1,50 kr.). Især i Shanghai City er gaderne så rene som de paladser, de ligner, for der er overalt migrant workers, der lever af at feje op efter de lokale.

Kun når man fx skal på silkemarkedet, skal man prutte sig frem. De begynder med 1300 Juan for en mærkevare, men man får den for ned mod 130 Juan, hvis man er stædig nok, for det er naturligvis en kinesisk kopi. På gaden kan man købe ti par rigtigt gode strømper til 10 Juan (8 kr.), hvis man prutter længe nok. Man kan køre langt i taxa for startprisen 10 Juan – men kommer man på firestjernede hoteller og restauranter, sniger priserne op mod det halve af de europæiske. Det er ikke udenlandske turister, der fylder op sådanne steder, men de rige kinesere. På den måde er man som europæer i Kina øjensynligt ganske uinteressant for de allerfleste, og det er jo en stor behagelighed.

Kina er verdens ældste og største nation – med snart 3000 år på bagen, om end med store omskiftninger, især i den 20. århundrede. Man kan forestille sig, hvordan det gamle Grækenland eller det gamle Rom ville have set ud, hvis de var overlevet i stort set samme størrelse til i dag, hvor vi må nøjes med Berlusconi og Papandreu's miserable fallitboer! Når man kan bygge, udbygge og forsvare, en massiv forsvarsmur på 6.000 km. gennem 2000 år, kan man gøre alt. Metoderne har været de samme som i de værste kolonitidsregimer, blot har formatet været 1000 gange større.

Religion og kirke

Konfucianismen, taoismen og buddhismen (inkl. lidt tibetansk lamaisme) betyde givetvis tilsammen ligeså meget som mentalt baggrundstæppe for kineserne, som kristendommen gør i Danmark. Selv om mange, måske de fleste i storbyerne, ikke er aktivt religiøst deltagende, er de gamle religioner, i en eller anden udgave, en del af deres baggrund. Religionerne har, skønt de har potentialet til det, ikke bidraget særligt til ligestilling mellem kønnene. Om kommunismen eller kapitalismen har bidraget mest til den ligestilling mellem kønnene, som er stærk i dag, er svært at sige. Det er dog fortsat oftest manden, der skal træffe de vigtige beslutninger i familien. Her som i alle udviklingskulturer er det kvinderne, der er de dygtigste. De har mest at vinde ved uddannelse etc. Man kan formode, at kommunismens udryddelse af store dele af de religiøse traditioner og praksisformer er en vigtig forudsætning for, at det kinesiske samfund i dag forekommer sekulært næsten på linje med det danske - og altså mere moderne. På den ene side er man (læs regeringen og dem, der følger parolerne m.fl.) ikke religiøse, men ganske bastant imod de gammelagtige religiøse former. På den anden side er samfundet dybt forankret i religionernes kulturelle og mentale eftervirkninger, ligesom menneskene, måske endda de fleste, tyer til religiøse ceremonier, når noget vigtigt skal gennemleves, fx dødsfald eller barnløshed. Vi så det i alle de berømte store templer fra alle de gamle religioner, hvor det oser flittigt fra røgelsespindene, mens der bukses og bøjes for de grandiose gudestatuer.

Midt i al dette findes så, foruden ca. 13 millioner muslimer, den nyeste religion, som er kristendommen med måske 100 millioner tilhængere. Af historiske grunde regnes den protestantiske og den katolske kirke som forskellige religioner, der tilmed har hver deres meget forskellige bibeloversættelse. De har måske 25 mill. medlemmer hver, mens der måske er 50 mill. i undergrundskirkerne, ofte kaldet familiy eller home churches. Indtrykket fra de fire kirkebesøg og ikke mindst fra et besøg på China Christian Council, som er ledelse eller koordination for den protestantiske kirke og især dennes relationer til regeringen, er, at den protestantiske (tre selv) kirke er noget stivnet i de former, som kompromisset med det kommunistiske parti indebar efter revolutionen i 1949 og igen efter kulturrevolutionen 1966-76. Aktiviteterne er især undervisning (velbegrundet med mange nye kristne) og meget lange, ofte ganske moralske prædikener. Typisk er det øjensynligt, at den første fælles kinesisk-protestantiske salmebog, der nu er snart 20 år gammel, har 300 oversatte og kun ca. 100 kinesisk skrevne salmer. Man synger på kinesisk taktfast og

inderligt – men altså for det meste tysk-amerikansk gods. Det konstateres med en vis beklagelse, at de unge bedre kan lide popmusik, som derfor på forskellig vis sniger sig ind i kirken. Ved den engelske gudstjeneste i Hadian var der lovsang med en alt for amerikansk cheerleader – og en helt fejlplaceret amerikansk ekstra-prædikant. Ritualer er der meget lidt af – nadver afholdes en gang pr. måned. Den protestantiske kirke har med omhu ikke taget ved lære af katolikkerne, der siden jesuitterne kom for 500 år siden (eller siden nestorianerne kom for 1500 år siden) deres vaner tro, har indoptaget symboler, arkitektur og til dels rituel inspiration fra det omgivende kinesiske samfund.

Vores kontaktpersoner og studerende delte sig i fem grupper: Dem uden religion, der mente omtrent som regeringen, protestanterne fra Tre Selv Kirken, katolikkerne, der ikke må have forbindelser til paven, de kulturkristne, der beundrer kristendommen som filosofi og kultur, men helst holder sig på afstand af det religiøse, samt tilhængerne af de hurtigt voksende undergrundskirker, der samler folk fra såvel de bedst haveder som de fattigste. Disse kirker er formelt ulovlige – og her som overalt med det (måske) formelt ulovlige, går man stille med dørene, for man kan sagtens komme ud fra repressalier både som gruppe og som enkeltpersoner. Derfor mødte vi også kun undergrundskirkerne gennem deres glade tilhængere, som ikke lagde skjul på, at man her finder den ægte vare med mere vægt på personligt fællesskab og stærkere personligt engagement og udfoldelse end i den protestantiske kirke. Det tager tid og udbyggede personlige relationer, hvis man vil føres ind i undergrundskirkerne, så vi kom ikke så langt! Med mange gode hoveder i undergrundskirkerne, kan de måske overhale den protestantiske kirke, ikke blot i tiltrækningskraft, men også mht. uddannelses- og organisationsniveau, mente nogle af tilhængerne. Men hvad det mere præcist er, der gør undergrundskirkerne så stærke (det er sikkert ganske forskellige ting forskellige steder), fik vi ikke lejlighed til at studere nærmere. Ikke engang den ganske store, men ofte ensidige litteratur om emnet har vi fået læst. Den er i øvrigt ikke til at finde i Kina, hvor litteraturen om Kina er meget mere sparsom end udenfor Kina!

Den protestantiske kirke ligner på mange måder de fyldte københavnske prædikenkirker for 100 år siden – men de er som bekendt gået al kødets gang, som den protestantiske kirke i Kina måske også vil gøre det, hvis den ikke snart tager ved lære af undergrundskirkerne, - som den måske allerede så småt gør det. I hvert fald har den åbnet meget op for udveksling med udlandet – vi blev indbudt til at prædike og gæsteundervise både her og der, og alle, der i næste generation skal frem i første række, skal til vesten for at studere. Det er jo sympatisk, selv om man nok kunne ønske, at de kunne sortere de værste amerikanere fra.

Fire udfordringer til kirke og samfund

Ifølge regeringen er Kina meget ”skuffet” over, at EU i forbindelse med den økonomiske krise ikke behandler Kina som et 100 procent markedsøkonomisk styret land, hvad man mener at være efter en 30-årig lang tur ud af planøkonomien. I første omgang må man give regeringen ret: Kapitalismens ulyksaligheder er mere dominerende i Kina end i fx Danmark, men hvorfor mangler der så ganske meget mht. til det, som vi andre betragter som virkelig frihed, fx fuld religions-, forsamlings- og ytringsfrihed? Svaret er vel, at man søger at holde sammen på en stor nation ud fra den historie og erfaring, man nu engang har hermed, bl.a. tyer man ofte til ganske nationalistiske tiltag, fx i behandlingen af gæstearbejde. Og så er det jo, at man kommer til at tænke på, at det gør vi sandelig også i Danmark, om end på dansk manér. Her er nogle korte kommentarer til fire områder, hvor udfordringerne kan testes.

Partiet og religionerne.

”Hvis partiet er godt og de kristne er gode, hvorfor kan de kristne så ikke bare melde sig ind i partiet?”. You seem to have a vision for us”, lød det poliske svar fra China Christian Councils udenlandssekretær, da jeg stillede det spørgsmål. Men faktisk mødte vi én professor, der er kendt som overbevist katolik, der pludselige – til sin kollegas store overraskelse - fortalte, at han skam var blandt Kinas 10 millioner partimedlemmer. Men han deltog så heller ikke i nadveren og var ikke døbt, skyndte han sig at tilføje, for ellers ville han stå til at få en sag på halsen. En af de studerende, der var meget optaget af Dostojevskij og Nathan der Weise, og eksistentiel kulturkristen, fortalte, at hun var partimedlem for om muligt at skaffe sig nogle fordele i karrieren, hvad der er gode muligheder for! – To andre, hvis mødre er ledere i undergrundskirkerne, havde fædre, der var partimedlemmer, selv om fædrene så positivt på mødrenes engagement. Det ligner billedet fra Københavns brokvarterer for 100 år siden! Én understregede, at hendes far, der var en fattig bonde under kulturrevolutionen, elskede Mao og partiet. I det hele taget er forholdene mellem partiet, regeringen og kirkerne meget afhængige af parternes respektive erfaringer i forskellige faser, specielt under kulturrevolutionen. Flere teologistuderende og præster siger, at de læser teologi, fordi ”regeringen” sagde, at de skulle. Her støder kulturerne sammen: Vi mødte ekstremt individualistiske studerende, men også nogle, der studerede, hvad de havde fået besked om. Alle præster skal registreres af regeringen forud for ordination, men de fleste siger, at de derefter ikke mærker noget til kontrol fra regeringen.

Nanjing Unionen Theological Seminary har fået både grunden og bygningerne skænket af bystyret, bl.a. pga. den legendariske Bishop Tings gode forbindelser, mens man selv skal bygge kirken. I Beijing fik vi at vide, at flere kirker er bygget af bystyret – som en slags kulturpolitik på linje med at man har spenderet milliarder på at istandsætte og genopbygge templer, paladser og andre kulturminde. Kina vil have kultur – først og fremmest som opdragelse af – og måske også lidt som underholdning for – landets egne borgere.

Ytringsfrihed

Det er sjældent at høre studerende, professorer og en overlæge, man træffer i toget, udtale sig så ubetinget kritisk om deres regering, som vi oplevede det i Kina. Regeringen er stupid, korrump og despotisk. Så er det sagt – og flere gange blev det sagt i flere vidners påhør – også vidner, som måske kunne være stikkere. Indtrykket er altså, at regeringen lader folk snakke, mens man dog kan risikere, at en kollega eller konkurrent får én ned med nakken, ved at indberette én, hvis man har sagt for meget. Anderledes er det i større forsamlinger, ligesom pressefriheden er meget begrænset, TV-kanaler og aviser er under censur. Alt om alle fra vesten kan man købe i Beijings enorme boghandler, fx er præsident Busch’ erindringer stort slået op. Men de præcise kritiske analyser af kinesiske samfundsforhold, er det ikke let at finde. Af professor David Jasper fra Glasgow, som vi mødte i Beijing, hvor han er gæsteprofessor, havde vi lånt Beijing City Guide i den berømte serie Lonely Planet. Den var påfaldende nøgtern og frimodig, så vi ville gerne købe vores eget eksemplar. Men skønt alle Lonely Planet bøgerne står på hylden, inkl. en om Danmark, så har boghandlerne i Beijing aldrig hørt om bogen om Beijing! Gad vist, hvad der er sket med bogen og med de to engelske journalister, der har skrevet den? Straks vi kom til en minboghandel i lufthaven i Frankfurt, stod bogen pænt på hylden. I Kina kunne vi ikke finde ud af at få adgang til Google, i hvert fald ikke fra hotellet. Nogle siger, at de kan bruge en censureret udgave af Google – om vores problemer så skyldes dårlig teknologisk viden eller censur på hotellets net. I hvert fald er der forbavsende meget, som man pludselig ikke kan finde på nettet fra Kina.

Det gammelt autoritære system, etpartisystemet og måske Gorbatjovs fejltagelser med perestrojka og glasnost kan synes at ligge bag, når regeringen i Kina satser på totalcapitalistisk marked, men centraliseret regering og kontrol med den offentlige meningsdannelse. Om det lykkes, er et andet spørgsmål. I hvert fald er der gang i de sociale medier i stor stil. Og der er stor interesse for det arabiske forår. Man kan forestille sig, at regeringens bedste allierede er det store hold kæft bolsje, som ligger i den voksende vestand, som de fleste potentielle opponenter selv nyder godt af.

Socialt arbejde

Der er flere tegn på, at regeringen – som Tanzania i 1970'erne - er ved at skifte fra "Don't mix religion and politics" til "Religions, play your part". Det gælder på det kulturelle og eksistentielle plan, hvor der er en stigende erkendelse af, at menneskel ikke kan leve af kapitalisme alene, selv ikke under et ateistisk etpartisystem. Men det gælder også på det sociale plan, hvor den protestantiske kirke i de senere år er gået ind i en række projekter med nødhjælp og næsten alle de i vesten kendte former for diakoni. Amity Foundation, der nærmest svarer til Mellempfolkeligt Samvirke, og som har tilladelse til at modtage penge og medarbejdere udefra, søger i dag flittigt at involvere kirkerne i deres projekter. Men der er ofte lokale vanskeligheder – man husker fortidens dårligdomme og er bange for at arbejde sammen kirke og lokale myndigheder i mellem. Wen Ge's kone Kou Wei's arbejde består i at styrke Amity's samarbejde med de lokale kirker.

En anden vanskelighed for kirkernes sociale engagement er, at den protestantiske kirker er en rigtig prædikenkirke med 38.000 præster til de snart 25 millioner medlemmer, som - især via 150.000 preachers and lay workers - er vant til at tage ansvar for en del organisation og praktisk arbejde, men ikke har tradition for at lave diakonalt arbejde som kirke, fordi det simpelt hen har været regeringens område, som man ikke kunne tage fat på uden at komme til at stå som kritiker af regeringen.

Mission

Ordet mission har en odiøs klang i Kina, selv om man har overtaget Tre selv-formuleringen: Selvstyrende, selvfinansierende og selvudbredende. I de seneste formuleringer taler man hellere om "Three Well" – at man altså skal gøre alle tre ting godt, herunder i henhold til regeringens love og tankegang. Ordet mission kan ikke nævnes uden, at man tager afstand fra kolonitidens racistiske missionærer (uanset om de nu var i flertal eller ej), for de var "fremmede" og ukinesiske. Men mission drives der i stor stil. Man tager ganske enkelt venner og bekendte med i kirke, og man distribuerer 3,5 millioner bibler om året foruden store mængder af salme- og opbyggelsesbøger og et øjensynligt godt udbygget materiale til dåbsoplæring. Kirken tiltrækker, fordi den er tilpasselig og moderne uden at fremstå alt for vestlig. I Hadian Church var der 500 til den engelske gudstjeneste, måske 50 vesterlændinge, men et stort flertal af studerende, hvoraf de fleste antageligt ikke er døbt, men de kommer for at lære noget engelsk, og det kan man her, som meget få andre steder. Alt kommer på storskærmen både på kinesisk og engelsk, så også de partitro studerende har en meget god grund til at gå i kirke søndag formiddag kl. 11,30!

Hjemmefra generede det os en del, at vi blev rådet til at søge turistvisa – og til at kalde Ida "hustru" og altså ikke præst. Men det er vel samme mekanisme, som når en "forkynder" søger visum til Danmark, så går mange tunge procedurer i gang, mens et turistvisum er en formalitet – i Kina, men desværre langt fra i

Danmark! På den måde lever kineserne godt med en del pragmatisme for nu ikke at sige dobbeltmoral, som man på forskellig vis vist gør det de fleste steder i verden.

Livsstilen og kristendommens fremtid

Lørdag aften kl. 21,30 er frisørsalonen overfor vores hotel stuvende fuld – efter en ellers sløv dag. Det er kapitalismen og foretagsomheden, der er på færde dag og nat og hver dag, da der ikke er noget, der hedder helligdag i et ordentligt sekulært samfund, selv om man holder en slags weekend lørdag-søndag. Der er godt nok partifejringsdage, men det går kun de få op i, selv om alle har lært om partiets fortræffeligheder i skolernes patriotiske lektioner. Vi mødte ikke én, der havde set den nye storfilm om partiets 90-årige historie og alle vi spurgte gav udtryk for, at intet interesserede dem mindre end at se denne film!

Det må få og har allerede en ganske stor betydning, at 10 procent af den kinesiske befolkning fra alle sociale lag er ganske stærkt påvirkede af kristendommen. Man kan håbe at kristendommen kan være med til at sætte og fastholde gode standarder for det eksistentielle, sociale og politiske liv. Muligheden er der. Måske fremmes kristendommen allermest af kapitalismen, som den jo er god til at gå i spand med. Julen er således indført i Kina som en rent kommerciel fest, som alle ser frem til, selv om de allerfleste ikke aner noget om Jesus fra Nazareth.

Storbykinesere er blaserte og moderne, endnu mere end københavnere. I metroen læser (og somme tider råber) enhver i sin mobil-dims, selv om vi står som sild i en tønne. Enkelte rejser sig for Idas hvide hår eller mit grå skæg. Vi siger tak til, da afstandene er store med mange stop, selv om det går mindst lige så stærkt som i metroen i Københavnstrup. Kineserne er gennemført venlige og høflige, der er god køkultur og ingen, der skubber. Mærkeligt anderledes er det i trafikken, hvor mange, især de unge taxachauffører laver ren vild vest. Det er utroligt, at der øjensynligt ikke sker ret mange ulykker! Mærkeligt, som folk forandres, når de har en speeder, et rat og et horn at tude i.

Kina er på mange måder ikke blot Asiens, men hele verdens hoved – og ofte et hoved foran resten. Det var en stor oplevelse at stå i lange køer med ca. 1000 andre udlændinge for at komme gennem visumkontrollen i Shanghai: Vesterlændingene var et meget lille mindretal, vi kom fra hele verden tydeligvis. Hvor forandret fra at ankomme til Tanzania for 40 år siden! I Kina knyttes hele verden sammen. Hvis der i København står 12 mennesker med et navneskilt for at hente nye gæster i ankomsten, så står mindst 120 i Shanghai!

Hvad er kristendommens fremtid i alt dette? I Lonely Planets guide nævnes det, at der er forskere, der mener, at Kina vil være et overvejende kristent land om 30 år, fordi kommunismen har ryddet grunden og skabt behovet for noget andet, akkurat som kapitalismen øjensynligt gør det. Måske, måske, måske. Men det bliver i givet fald i nogle meget kinesiske udgaver – og i byerne antageligt mest i form af en kuturkristendom, som meget ligner den danske, som vi har brugt 1000 år til at udvikle, mens kineserne har klaret det i de 35 år, der er gået siden kulturrevolutionen. -